

— A Wechseldmann-féle vakok intézete. —

Megemlékeztünk már lapunk mult heti számában az emberszeretet egyik legújabb hajlékáról, a Wechseldmann-féle vakok intézetéről és a megnyitása alkalmával lefolyt lélekemelő ünnepélyről. Most magáról az épületről akarunk szólni, mert ez a szakemberek egybehangzó véleménye szerint a fővárosnak egyik legeredetibb és legművészebb középülete lett.

Az épület tervezője *Lajta-Leitersdorfer* Béla műépítő, ki rendkívül nagy szaktudással és ha lehet, még nagyobb szeretettel készítette el a terveket és vezette az építkezést. Akik az épületet látták, nem győzik eléggé dicsérni a fiatal mester alkotását. Az épületen se belül, se kívül semmi cikornya, de azért minden részlet, minden ajtókilincs, sarkvas, fatartó, korlát, lámpa, horog, felírás egy-egy műtárgy, gondnal, művészileg megteremtve. És mindez *Lajta-Leitersdorfer* Béla művészetének a termése, mert ő csinálta minden szegnek, zárnak, ajtószárnak a rajzát.

A palota vörös téglából épült. A homlokzata nagy, tömör, szinte tagozat nélküli vörös téglafal; az erő és komolyság imponáló benyomásával, de komorsága híján, sőt ellenkezőleg, valami vidám, biztató hangulat ömlik el rajta. Mindenütt, ahová csak nézünk, szebbnél-szebb magyaros motívumokat találunk, melyeket az alkotó művész hosszú éveken át gyűjtött és tanulmányozott a legmagyarabb vidékeken.

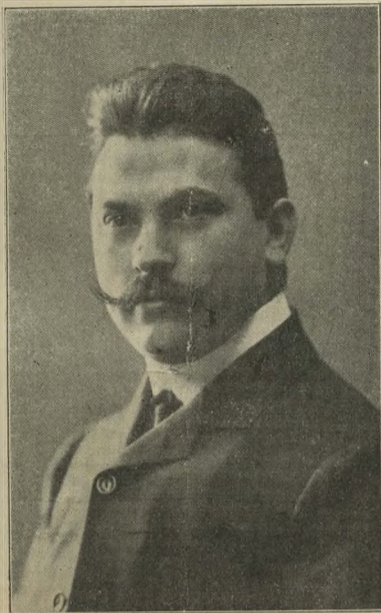
Lajta-Leitersdorfer Béla a fiatal építőművészgeneráció egyik legkiválóbb tagja és működése óta a legszebb sikerekre tekinthet vissza. Miután a József műegyetemen elnyerte oklevelét, hosszabb külföldi tanulmányútra indult, bejárva Németországot, Angliát, Franciaországot, Belgiumot, Hollandiát, Spanyelt és Olaszországot, sőt még Észak-Afrikában is végzett tanulmányokat. Hat esztendő távollét után hazatérve, megkezdte működését és sorra aratta sikereit. A Kossuth-mauzoleum II. díját, az Erzsébet királyné- és Vörösmarty-szobrok I. és II-ik díjait az ő tervei nyerték el. De első díjakat nyertek a lipótvárosi izraelita templom és a központi izraelita temető árkádos sírboltjai pályázatán benyújtott tervei is. Ezidejűleg is számos nagyszabású terve kerül kivitelre, amelyek bizonyára csak öregbíteni fogják e jeles építőművésznünk sikereit.

Az új palota vasrácsa és kapuja is már egymagában látványosság. A rácsot, melyet *Hochmann* József műlakatos tömör vasból kovácsolt ki, a magyar nép kedvelt állatai: a galamb, a páva, a mókus, a juh, a szarvas és más állatok domborműves veretei díszítik. Dicséret illeti meg a rácsért a tervező művészt, de dicséret illeti meg *Hochmann* József műlakatos is, ki a művész eszméjét oly szépen tudta megtestesíteni.

Az épület kőfaragó munkái *Weisinger* György jeles kőfaragómesterünket dicsérik. E munkák mindenütt kitűnően alkalmazkodnak az építkezés vonalaiba és emelik annak ornamentikáját. *Weisinger* telepe (IX., Gyáli-út 9634/3.) állandóan nagyszabású munkákat szállít, a főváros és a vidék nagyarányú építkezéseihez. *Weisinger* cégét még 1865-ben alapította és csakhamar virágzásra emelte. Telepéről kerültek ki többek között a *Saxlehner*-, *Csetei Herczogh*- és *Schwáb*-paloták kőfaragómunkái és ő végezte a közelmúltban az

új Műegyetem, Zeneakadémia és az Erzsébet-szanaszatórium, valamint a József főherceg-szanaszatórium nagy kőfaragómunkáit is.

A főbejárat nagy tölgyfakapuját *Malomsoki* József asztalos készítette, ki az épület összes

LAJTA-LEITERSDORFER BÉLA műépítész,
a lovag Wechseldmann Ignác és neje által alapított vakok intézetének tervezője.

építőasztalos-munkáit is végezte rendkívül nagy gondnal és precizitással.

Malomsoki József egyike a főváros legjobban ismert asztalosainak. Munkáit ott találjuk fővárosunk nagyon sok nagyszabású köz- és magán-

A lovag Wechseldmann Ignác és neje által alapított vakok intézetének első növendékei.

épületeiben. Szövetség-utca 10. szám alatti nagy kiterjedésű telepén állandóan nagy feladatok foglalkoztatják. Hogy csak egy párat említsünk, e jeles iparosunk végezte eddig a polgári serfőző, a Munkácsy-utcai gimnázium, a Máj, Révész és

Kollár, dr. Messzinger és még számos nagy arányú magánépítkezés asztalosmunkáit. E jeles iparosunk már számos kiállításon nyert első díjakat.

A kapu szép faragása *Porghes* József munkája. A kapu közepén van az istenfia, melynek virágait paradicsommadarak tépdésik.

A főbejáraton belépve két monumentális emléktábla ötlük szemünkbe, (a Magyar Márványipar r. t. munkája). Az egyik a szokásos adatokat tartalmazza, míg a másik az alapítóknak van szentelve, a következő lapidáris rövidséggel: »Ezen intézetet lovag Wechseldmann Ignác és neje Neuschloss Zsófia alapították emberbaráti szeretetből.« Alatta pedig a szentírásból vett következő találó mondás: »Szeme voltam a vaknak.«

A kapun belépve a szélfogó edzett üvegtáblái tűnnek szemünkbe, *Roth* Miksa cs. és kir. udvari üvegfestő remekbe készült munkája.

A folyosón mindjárt a *Galambos* Jenő által készített művészi kivitelű lámpák kötik le figyelmünket. Kovácsolt vasból és vert veresrézből való lámpákat látunk mindenfelé, mindegyik egy-egy kiállítási darab. E derék műiparos készítette a tornaterem bejárója felett levő veresrézfedélzetet az alatta levő két oszloppal, valamint az összes fém-munkákat.

Galambos Jenőnek már régen kiváló neve van az iparművészet ismerői előtt. Munkáit mindenkor a művészi kidolgozása mellett a szolid, gondos kivitel jellemzi. Nincs mit csodálkozni tehát azon, hogy nagyon sok helyen látjuk kiváló alkotásait. Az izraelita temetőt díszítő igen sok kovácsolt vas- és rézmunka *Galambos* műhelyéből került ki. De igen sok azoknak az építkezéseknek a száma, amelynél az ő készítményei emelik a dekoratív hatást. Újabban a *Hecht* Jónás és *Fia* cég számára készített gyönyörű kivitelű portája kelt általános tetszést. De sokán megbámulják a Révay-villában készített remek rézkapuját és lakberendezését is. A nemrég lezajlott egyházművészeti kiállításon közfelfűnést keltett a *Galambos* remekbe készült szenteltvíztartója. *Galambos* Jenő műhelyei a fővárosban, V., Tátra-utca 3. számban vannak és állandóan nagyszabású munkákkal vannak elhalmozva. E kiváló ipar-művésznünket a milánói nemzetközi kiállítás és a pécsi országos kiállítás zsűrije állami éremmel tüntette ki.

A termék berendezése is figyelemreméltó. A bútorok keményfából valók és *Sipos* Henrik műasztalos szakavatottságát dicsérik. Különösen feltűnnek szépségükkel az ebédlőben levő márványlapokkal ellátott ebédlő-asztalok, a mellette levő padokkal, a szekrények és iskolai bútorok. Valamennyi szép és szolid munka, pedig e két tulajdonság — sajnos — nem szokott mindig együtt járni.

Szembeötlő az épületen a bádogos munka is, melyet *Schwarz* Henrik készített nagy lelkiismeretességgel.

Nagy gyönyörűséget talál a szem az ajtók, ablakok és rácsok szürke színében, a vasrészek gyönyörű patinázásában, mely *Margitta* József mázólmester munkája.

A folyosók és termek fala nagyon szépen van festve, mi *Szommer* Lajos szobafestő izlését dicsérik.

Szommer jelessége, úgy mint mindenütt, e szép épületben is megragadja figyelmünket, mert az a

Katona Géza éttermei

IV. ker., Váci-utca 38. szám. „KLOTILD“ kávéháza

A kávéházban minden vasárnap és ünnepnapon este fél 9 órától kezdve

katonazenene.

Francia Revier-rendszer (tudniillik az ét-hordó pincér számol is). Kenyér díjtalan!

Páholypok és külön termek, lakodalmak és nagyobb társaságok részére.

gondosság és precizitás, melylyel e kiváló festőnk munkáit végzi, már méltán művészetnek is mondható. Tanuságot tesz erről az a sok nagyarányú munka, melyet Szommer Lajos (Wesselényi-utca 40.) végzett. Sok volna mindezeket felsorolni és így csak egynéhánynak a felemlítésére szorítkozunk. A városligeti műcsarnok, a Fészek-kör, a báró Korányi-palota, a szatmári vigadó, és még számos köz- és magánépület ékeskednek Szommer festő- és mázoló munkáival.

Valamennyi terem padlója hézag és pormentes dolomból készült. Ezeket a munkákat a *Dolomit* magyar hézagmentes padlógyár r.-t. (Üllői-út 117.) készítette.

Az iskola padjai szintén egészen új típusúak. Valamennyinek előlapja szép faragásokkal van ellátva és nem is hinné az ember, hogy ezek megtapintása mily élvezetet nyújt a vakoknak. A padok és az igazán mintaszerű tornaterem berendezése *Feivel* Lipót utódai gyarából került ki, míg a hálóterem vasbutórait *Buchwald* Sándor készítette.

Nagyon célszerű a mosdó- és fürdőszobák berendezése, melyet *Fried* Zsigmond ismert fővárosi cég készített. Ugyancsak e jeles vállalat mun-

Romy Blanka.

Báró BRAUNECKER SZTINA festménye

kája az intézet nagyszabású vízvezeték-berendezése is.

Az építkezési munkákat *Bloch* és *Holitscher* cég végezte nagy gondnal és hozzáértéssel.

Az intézet nagykiterjedésű folyosóit *Schön* Adolf ismert fővárosi vállalata látta el burkolattal. A folyosók mozaik-burkolata nem a megszokott unott mintákat mutatja, hanem dekoratív hatású rajzaival szép szőnyeg benyomatát kelti. Az épület összes cement-burkolatait e cég készítette nagy meglepedésre. *Schön* Adolf cementárú gyára (VII. Miksa-utca 7.) építésköreinkben régóta jó hírnévnek örvend. Fővárosunk majdnem minden nagyobbarányú épületében megtaláljuk jeles munkáit. A *Gresham*-palota, a Nyár- és Klauzál-utcai gőzfürdők, és még igen sok nagyszabású köz- és magánépületben e jeles vállalatunk végezte a cement-burkolási munkákat és csak a közelmúltban bízták rá a kereskedelmi bank hatalmas építkezésének cementmunkáit.

Dicsőségére van e palota a tervező *Lajta-Leitersdorfer* Béla műépítőnek, de dicsőségére van derék iparosainknak, kik a tervező szellemében készítették el munkájukat.

MŰVÉSZET.

Báró Braunecker Sztina festőművésznő Horánszky-utca 9. szám alatt levő műtermében intim, érdekes kiállítás látható. A művésznő eredeti festményeiből s másolataiból mintegy hatvan példányt válogatott össze atelierkiállítása számára, s ezek a képek egytől-egyig finom, becses munkák, megnézésre valók. Hogy csak a legjobbakat említsük: ott van Timon Alice és Bezerédj Litzie arcképe. Mindkettő meleg, finom tónusokkal teli. Keresetlen póz, természetes tekintet, harmónikus környezet a Reynolds modorában, ami kedvesebbé, művészien teljessé teszi a képet, mert a finom háttér mintegy a lefestett hölgyek lelkét magyarázza. A bájos Litzie-képet különben a művésznő mint Madonnát is megfestette, s a szép arc és komoly szemek szent áhitának kifejezése mesterien sikerült a művésznőnek. Mint prima vista festett kép, elsőrendű a kis Braunecker Mária gyermekleányfeje. A szőke haj könnyedén, lágyan omlik le s az egész portré finom, meleg színtelvényekben van tartva. Berzeviczy Albert, Bedő Albert, Walter Gyula arcképei élethűek és komoly kvalitásúak. A másolatok sorában egy Tizian-kópia tűnik föl: Venus és Adonis, a londoni nemzeti galériából. Ez a kópia teljes hűséggel adja vissza Tizian nagy művészetét. A csalódásig megtévesztő kép ez. Az ember alig hinné, hogy ezt is Braunecker Sztina bárónő festette, ugyanaz, ki a Mária,

Bolza-Uigyázó grófné.

Báró Braunecker Sztina festményeinek Horánszky-utca 9. sz. alatt rendezett gyűjteményes kiállításából.

Litzie és Alice-fejeket. Ez mutatja művészetének sokoldalúságát, s mi ezt kötelességszerűen elismerjük. Képeiből többet bemutatunk. (bán.)

Japán múzeum. Vay Péter gróf a kultuszminiszter megbízásából ázsiai útján japán eredetű képeket, szobrokat, fametszeteket, fafaragványokat, bronzműveket s különféle iparművészeti tárgyakat vásárolt össze a Szépművészeti Múzeum számára. Ez a japán gyűjtemény mostanában látható a Szépművészeti Múzeum egyik elsőemeleti termében. Az egész gyűjteményből látható, hogy Vay Péter gróf, aki kiváló ismerője az ázsiai népek művészetének, nagy szeretettel és hozzáértéssel válogatta össze a gyűjteményt. A képek többnyire olajfestésű régi egyházi képek; néhány darab a tizenhetedik század elejéről való. Nagyon finom és szép az akvarellek és fametszetek sorozata, amelyek már világi tárgyak. Ezek között főképpen Hokuszai, Utamaro, Hiroshige és Yeiszen remek fametszetei megcsodálpi valók. A szobrocskák ornamentekben és egyéb díszítésekben rendkívül gazdagok. Az iparművészeti tárgyaknál megbámulhatjuk azt, hogy milyen sok művészettel és gondnal csinálják a japánok a közönséges használati cikket is. Ezek közt sok finom munkát láthatunk, így: markolatvédőket, tustartókat, szelencéket, fülbevalókat, fésűket, dobozokat, késtartókat s egyéb apró dísz tárgyat. A japán gyűjtemény nagy gyarapodása a múzeumnak s felhívjuk rá olvasóink becses figyelmét.